

Jacob Kaufmann, Pater Lemmensstraat 13

Het gezin Kaufmann bestond uit vader meubelhandelaar Jacob Kaufmann, moeder Paula Strauss en dochter Inge Kaufmann.

- Jakob Kaufmann was geboren op 26 november 1892 in het Duitse Hüls onder de rook van Krefeld; hij werd 50 jaar.
- Paula Kaufmann-Strauss was geboren op 9 mei 1898 in het Duitse Tauberbisschofsheim in de Duitse deelstaat Baden-Württemberg; zij werd 45 jaar.
- Inge Kaufmann was geboren op 10 mei 1928 in het Duitse Krefeld; zij werd 15 jaar.
- Karoline Helene Kaufmann-Hertzfeld was geboren op 10 april 1865 te Hüls (Dld) woonde bij haar zoon Jacob Kaufmann in aan de Pater Lemmensstraat 13, zij overleed op 9 maart 1943 om 19.00 uur en werd 77 jaar. Het was de 62-jarige godsdienstleraar Isaac de Liver, die op 10 maart 1943 van het overlijden aangifte deed bij de Maastrichtse Burgerlijke Stand.¹

In de jaren dertig verliet het gezin Kaufmann Duitsland en vestigde zich via Venlo in Maastricht hier aan de Pater Lemmensstraat 13, samen met Jacobs moeder. In Venlo bezat het gezin een woning met tuin aan de Rooddorpstraat 29 en tot hun vermogen behoorde een goed gevulde portefeuille met obligaties en aandelen. Jacob bood de woning in Venlo november 1937 te huur aan voor 29 gulden per maand en wilde deze woning ruilen met een Maastrichtse woning.² De woning in Venlo werd na onteigening tijdens de Duitse bezetting door de Eijdsense notaris Russel verkocht voor 5.750 Nederlandse gulden.³

Na de Duitse bezetting liep het bijna mis met het rechtsherstel. Jacob bezat de Duitse nationaliteit en zijn vermogen werd als "vijandelijk vermogen" geregistreerd. Tijdig kwam het Nederlands Beheersinstituut er achter dat het Joods bezit was. Met de erven heeft volledig rechtsherstel plaatsgevonden.⁴

In Maastricht pakte Jacob de draad weer op. In augustus 1933 schreef hij zich in bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken aan het adres St. Pieterkade 15 als "handelaar in onroerende goederen en agentuur en commissiehandel in textielgoederen".⁵ In zijn latere woning aan de Pater Lemmensstraat 13 hield Jacob een "Woning- en Assurantiekantoor" eropna.⁶ Kennelijk wilde het gezin verhuizen en vroeg via een advertentie in de plaatselijke krant te huur een "Heerenhuis" met garage en centrale verwarming.⁷ In de Wolfstraat bezat Jacob een winkel waar hij meubelen verkocht. Deze winkel werd door de Duitse bezetter schriftelijk geliquideerd. De winkelvoorraad en inboedel werden door de Duitsers geroofd.

Het gezin Kaufmann was tijdens de 1^e en 2^e Joodse deportatie in augustus en november 1942 vrijgesteld, Jacob was lid van de Joodsche Raad in Maastricht. Tijdens de deportatie van november 1942 stond op de lijst bij zijn naam Jacob Kaufmann '*wegens ziekte niet vervoerbaar*'. Jacob zijn vrouw en dochter stonden ook niet op deze lijst.⁸

Een Maastrichtse NSB-politieagent maakte het helemaal spannend. In de nacht van 9 op 10 november 1942 had hij bezoek van enkele medewerkers van de *Hausrat-erfassungsstelle* (HFS) uit Amsterdam. Hij woonde dan aan de Mergelweg. De mannen van de HFS waren als investitoren in Maastricht om de leegte komen Joodse woningen uit de 2^e aanstaande deportatie daarvan de inboedel op te nemen. De inboedels werden later, begin 1943 geroofd door de *Einsatzstab Reichsleiter Rosenberg*.

De Maastrichtse agent bracht de medewerkers van de HFS naar de Pater Lemmensstraat 13, de woning van het gezin Kaufmann. Ze drongen binnen en stalen een elektrische snelkoker met snoer en muntgeld. Bij een andere Joodse man Emile Wijngaard aan de Prins Bisschopsingel 25, stalen ze een tennisracket en een goudenmedaille; de Eremedaille behorende bij de Orde van Oranje-Nassau. Kaufmann en Wijngaard ontvingen van de mannen van HFS een kwitantie met aan de achterzijde een stempel van de LiRo-2 bank in Amsterdam. De *Beauftragte* Schmidt hoorde van dit voorval en diende bij de *Reichskommissar* Seyss Inquart een klacht in over deze zaak.⁹ Het is niet bekend wat de gevolgen van de rapportage zijn geweest voor de daders.

Het gezin Kaufmann-Strauss wachtte de volgende deportatie niet af en dook onder, maar werden al snel op 11 december 1942 gearresteerd samen met mr. Rudolph von Geldern, wonende Breedestraat 24 te Maastricht. Ze werden rechtstreeks overgebracht van de onbekende plaats van arrestatie naar het Huis van Bewaring (HvB). In de avond van 11 december 1942 werden de vier Joden ingeschreven in het inschrijfregister van het HvB bestemd voor de SD-Maastricht. Vooraf was het HvB telefonisch op de hoogte gesteld door de SD dat ze kwamen.

Von Geldern werd door de Maastrichtse rechercheur Wiene om 22.00 uur overgebracht en ingeschreven en het gezin Kaufmann door de Maastrichtse rechercheur Jacobs om 23.00 uur overgebracht en ingeschreven door het personeel van het HvB.

Op 16 december 1942, om 06.00 uur werden de vier Joden uitgeschreven en op transport naar Westerbork gesteld.¹⁰ Ze werden begeleid door een onbekende van de parketpolitie uit Heer. De marechaussee-groep Heer leverde de mensen voor het overbrengen van arrestanten. Het gezin Kaufmann kwam op 16 december 1942 aan in Kamp Westerbork waar ze werden geregistreerd. In Kamp Westerbork werden ze ondergebracht in Barak 42.¹¹ Von Geldern werd niet overgebracht naar Kamp Westerbork maar vrijgelaten.

Het gezin was op 24 september 1943, direct na aankomst in het concentratiekamp Auschwitz vermoord. De *'abreise'* zoals de Duitsers het beschrijven vond plaats op 21 september 1943 vanuit Kamp Westerbork. *'De transporten van 24 Augustus, 14 en 21 September 1943 (Westerbork-Auschwitz) , waarvan na selectie bij aankomst de voor arbeid geschikt geachte mannen voor het overgrote merendeel zijn gebracht naar Monowitz-Buna en de overgebleven vrouwen nagenoeg alle werden bestemd voor experimenten.'*

Het transport waar het gezin van Jacob Kaufmann zich in bevond, bestond uit: 60 kinderen tot 15 jaar, 384 mannen van 16 tot 50 jaar, 394 vrouwen van 16 tot 50 jaar, 141 personen boven de 50 jaar; totaal 979 Joodse mensen. Van dit transport keerden maar 14 mannen en 44 vrouwen terug.¹²

-
- 1 RHCLGAMoverlijdensaktegemeenteMaastricht1943-161
- 2 Advertentie. "Nieuwe Venlosche courant". Venlo, 04-11-1937. Geraadpleegd op Delpher op 23-10-
2023, <https://resolver.kb.nl/resolve?urn=MMGAVL01:000024380:mpeg21:p004>
- 3 Database Verkaufbucher
- 4 Rapport Onvoltooid Verleden, Ontrechting en rechtsherstel van Joodse inwoners in de gemeenten
Maastricht, Amby en Heer, pagina 52
- 5 Kamer van Koophandel Maastricht HET HANDELSREGISTER IN DE AFGELOOPEN WEEK.. "Limburgsch
dagblad". Heerlen, 14-08-1933, p. 5. Geraadpleegd op Delpher op 23-10-2023, [https://resol-
ver.kb.nl/resolve?urn=ddd:010929951:mpeg21:p005](https://resolver.kb.nl/resolve?urn=ddd:010929951:mpeg21:p005)
- 6 Advertentie. "Nieuwe Venlosche courant". Venlo, 13-01-1939. Geraadpleegd op Delpher op 23-10-
2023, <https://resolver.kb.nl/resolve?urn=MMGAVL01:000030405:mpeg21:p010>
- 7 Advertentie. "Advertentieblad voor Limburg". Maastricht, 17-02-1939, p. 7. Geraadpleegd op Delpher
op 23-10-2023, <https://resolver.kb.nl/resolve?urn=MMCC02:211137005:mpeg21:p00007>
- 8 RHCLGAMGemeentepolitie20108A1739lijstnovember1942
- 9 Van Rens, Vervolgd in Limburg, Maaslandse Monografieën, pagina 208
- 10 HCL, 07.A 17, Huis van Bewaring, inv.30, 12-11-1942-28-07-1943
- 11 Inschrijfkaarten Kamp Westerbork
- 12 https://resolver.kb.nl/resolve?urn=urn:gvn:EVDO02:NIOD05_8414&role=pdf pagina 43